

6. Трудова міграція з України до ЄС : макроекономічний вимір [Текст] : монографія / М. М. Відякіна, Р. Д. Стаканов // Ін-т міжнар. відносин, Київ. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – К. : ДКС, 2011. – 196 с. : іл., табл. – Бібліогр. : С. 162–179.

НЕЙКОВ ЙОРДАН

КОНКУРЕНЦІЯ МЕЖДУ ІНТЕГРАЦІОННИ ОБЩНОСТИ – ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ И ЕВРАЗИЙСКИ ІКОНОМИЧЕСКИ СЪЮЗ

На европейската карта от интеграционни обединения през 2015 г. се появи нов блок. Това е Евразийския икономически съюз (ЕАИС), договърът за който бе подписан през 2014 г. и влезе в сила през 2015 [1]. Регионалните икономически обединения добиха популярност и претърпяха бурно развитие през втората половина на ХХ век, което развитие бе прехвърлено и в новото хилядолетие. През 2004 г. Европейският съюз се разшири с рекорден брой нови страни членки – 10 на брой [2]. В евразийското пространство интеграцията също следва установения тренд на задълбочаване. В контекста на обособяване на големи интеграционни обединения в Европа и Азия (или евразийското пространство), все повече държави изпадат в състояние на дилема или цивилизационен избор за това, към кой блок да ориентират икономиките и приоритетите си. Самите интеграционни обединения, с увеличаването на техния брой и степен на интеграция, се превръщат в своеобразни конкуренти за привличане на страни съюзници. Това се обуславя и от факта, че в икономически и интеграционен план, мащабът на обединението има ключово значение. Именно описаната ситуация практически превръща ЕС и ЕАИС в конкуренти от гледна точка на разрастване и увеличаване на тяхната сила.

Изхождайки от тази ситуация, с настоящата разработка си поставяме следната **цел**: посредством сравнителен анализ да очертаем атрактивността на Европейския съюз и Евразийския икономически съюз, за страните от евразийското пространство, които не са направили своя избор към кое от обединенията да се присъединят. В числото на тези страни спада и Украйна.

Правейки съпоставителен анализ на интеграционни общности, е нужно кратко представяне на разглежданите обекти – ЕС и ЕАИС.

ЕС е сред най-старите интеграционни обединения, превърнал се в емблема на интеграцията в световен мащаб. Създаден през 1957 г. като обединение от нисък интеграционен етап [3] с шест страни основоположнички, днес ЕС се намира на високо интеграционно равнище с 28 страни членки. Въпреки това, ЕС често остава сложен като функционираща система, тъй като не е изградена държава, но въпреки това има някои характеристики на такава. Този проблем е исторически обоснован, тъй като Европейския съюз е изграждан *ad hoc*. Това е така, поради сложната икономическа и политическа среда в Европа след втората световна война. Предвид дълготото си съществуване, ЕС се движи в посока на задълбочаване на интеграцията и разширяване на територията си.

На 29.05.2014 г. три държави подписват договора за създаване на ЕАИС – Русия, Казахстан и Беларус. Договорът влиза в сила на 01.01.2015 г. като трите държави осигуряват свободно движение на хора, стоки, услуги и капитали [4]. Още преди влизане в сила на договора за ЕАИС и други държави проявяват интерес към евентуално членство. Това обединение дава изключителен шанс за икономическо развитие и подобряване на жизнения стандарт на населението в държавите членки. Още от самото си създаване ЕАИС поражда смесени чувства, както сред Запада, така и в Изтока. Развитието на тази интеграционна общност е трудно предсказуемо, но за да бъдем, обективни на ЕИО преди 57 години много специалисти предричаха къс живот. ЕАИС има 4 страни членки (Армения, Беларус, Казахстан и Руската Федерация), като договор за присъединяване е подписан и от пета страна (Киргизстан).

От краткото представяне може да бъде заключено, че от една страна имаме изграден и работещ (институционално и правно) Европейски съюз, с голям брой страни членки, а от друга страна виждаме едно младо и бурно развиващо се интеграционно обединение в лицето на

ЕАИС. Самият ЕС след подписването на договора за Европейска икономическа общност през 1957 г. от шест страни, не е приемал нови държави членки чак до 1973 г., докато ЕАИС, чиито договор е подписан през 2014 г., още в същата година привлича интереса на две страни.

За да бъде направен избор за членство в интеграционно обединение, е необходимо изготвянето на дълбочинен съпоставителен анализ на конкретният интеграционен блок и въздействието му върху икономиката на съответната държава. В настоящото изследване, въз основа на примерни критерии се сравняват основни показатели за двете обединения – ЕС и ЕАИС и са направени някои общи изводи (вж. табл. 1).

Таблица 1

Критерии за съпоставка на ЕС и ЕАИС за 2014 г.

Критерий	Европейски съюз*	Евразийски икономически съюз**
БВП (трилиони \$)	18,14	2,2
Територия (млн. км ²)	4,3	≈20
Население (млн. души)	511,4	182,1
Икономически активно население (млн. души)	230,1	92,9
Безработица (%)	10	5,3
Селскостопанска продукция (млрд. \$)	326,5***	144,1
Процент от населението, ползващо интернет	66,5 (2009 г.)	59,4

* Източник на данните за ЕС: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ee.html> [5]

** Източник на данните за ЕАИС: <http://www.eaeunion.org/?lang=en/#about-info> [6]

*** По собствени изчисления (в официалния източник – 1,8% от БВП)

Избраните критерии за оценка са разнородни и включват различни икономически и социални аспекти. Те демонстрират логиката на модела за сравнителния анализ, който следва да бъде направен в по широк мащаб. Решението за присъединяване към един или друг блок трябва да бъде анализирано дълбочинно и подробно.

Въз основа на това задълбочено и подробно анализиране може да бъде взето решение за присъединяване към едно или друго интеграционно обединение.

Представеният подход с ограничен брой критерии, дава една обща представа за двете интеграционни общности и дава възможност за съпоставяне и оценка.

От представените данни в табл. 1 и гореизложената информация, могат да бъдат открити няколко основни момента. От разглежданите интеграционни блока, единият е утвърдил се съюз, другият е зараждащ се. От гледна точка на мащаба, измерван чрез показателя брой страни членки, ЕС превъзхожда ЕАИС. Привидният факт, че ЕС превъзхожда по почти всички показатели ЕАИС е илюзорен, тъй като трябва да бъде отчетен потенциала на развитие на “младата” общност, която е обградена от голям брой страни, потенциални членки, докато ЕС е на предела на своите възможности за разширение. Наред с упоменатото, след появата и развитието на световната икономическа криза, ЕС губи част от икономическия си потенциал. От гореизложените данни могат да бъдат изведени следните общи тенденции:

- ЕС е икономически по-активният съюз с над 8 пъти по-голям БВП, но само с почти 3 пъти по-многобройно население. Това ясно показва икономическата активност на гражданите на ЕС;

- Макар и с по-малък процент активно население, ЕС има по-добър икономически резултат, което показва високи нива на производителност и ефективност;

- С присъединяването си към ЕС една страна би изпитала по-силни динамични ефекти върху икономиката си, отколкото с присъединяването си към ЕАИС, поради по-високата икономическа активност и по-силната икономика на Европейския съюз;

- В ЕАИС се отчита значително по-ниска безработица, което индикира за “здрава” икономическа основа, макар и с по-слаби резултати;

- Едното от двете обединения е със значително по-богати природни ресурси, което на свой ред, при безмитна търговия вътре в общността, е предпоставка за задоволяване на производството с евтини суровини и гарантирани доставки. Именно това предимство на ЕАИС дава силен потенциал на обединението за проспериращо бъдеще.

Това са една малка част от обобщените резултати, на основата на ограничен брой разнородни критерии. За предприемането на реален избор към кой съюз да бъдат съсредоточени силите на една страна за членство, е нужно всеобхватен съпоставителен анализ, с изследване на потенциалните статични и динамични ефекти [7] за икономиката на конкретната страна.

С практическото развитие на интеграционните процеси във всички краища на света, се появяват голям брой интеграционни общности, намиращи се на различен етап в своето развитие. Осъзнатите ползи от интеграционните процеси и големият брой обединения при ограничен брой страни по света, в средносрочен и дългосрочен план, превръщат тези общности в конкурентни. Това налага необходимостта от изготвяне на методология за анализ на предимствата и недостатъците от различните интеграционни обединения върху дадена икономика.

ЛИТЕРАТУРА

1. Русия, Беларус и Казахстан подписаха договора за Евразийския икономически съюз: <http://www.investor.bg/azii/336/a/rusii-belarus-i-kazahstan-podpisaha-dogovora-za-evraziiskii-ikonomiche-ski-syuz-173262/> 06.04.2015.

2. Относно процесите на разширяване виж: Ленърд, Д. Справочник за Европейския съюз. София, 2006. с. ix.

3. Разбиранията за степен на интеграция почиват на работата на Б. Баласа: Balassa, B. *The theory of economic integration*. Routledge revivals, 2011.

4. Кое е опасното в евразийската идея на Путин: http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/sviat/2014/05/29/2311397_koe_e_opasnoto_v_evraziiskata_ideia_na_putin/ 06.04.2015

5. *The World Factbook*: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ee.html> 07.04.2015.

6. <http://www.eaeunion.org/?lang=en/#about-info> 07.04.2015.

7. Повече за статичните и динамичните ефекти при митническия съюз: Дамянов, Ат., Спиридонов, Ив., Захариева, Г. и др. *Международна икономика*. Фабер, 2011, с. 128–130.

ОЛЕНА КАЧУРОВСЪКА

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ИНОВАЦИЙНИЙ СФЕРИ: СВИТОВИЙ ДОСВИД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі економічної глобалізації необхідною передумовою формування наукових і технологічних переваг країни виступає ефективна взаємодія ключових елементів національної інноваційної системи – держави, науки та бізнесу, як інструмента відносин нового типу між різними секторами економіки, науки і освіти. Накопичений світовий досвід дозволяє визнати одним з основних механізмів розширення ресурсної бази й мобілізації невикористаних резервів для економічного розвитку державно-приватне партнерство (ДПП). Таке партнерство являє собою відносно нове явище у світовому господарстві, що відображає процеси розширення й ускладнення форм взаємодії держави й бізнесу.

Мета роботи полягає у визначенні можливостей щодо розвитку в Україні державно-приватного партнерства в науковій та інноваційній сферах на основі узагальнення світового досвіду.